

MAGYAR-ANGOL TANNYELVŰ GIMNÁZIUM, BALATONALMÁDI
DUAL LANGUAGE SCHOOL OF BALATONALMÁDI

HELYI TANTERV A VIZUÁLIS KULTÚRA

tantárgy tanításához

9. és 10. évfolyamon / osztályban

2020/2021.

A vizuális kultúra tantárgy tartalmát három részterület – a képzőművészet, a tárgy- és környezetkultúra, valamint a vizuális kommunikáció – képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig a képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotást tartalmazza. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak árnyaltabb értelmezéséhez és megítéléséhez. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de hatékony

fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő a hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni, illetve segíteni a művészi és köznap vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés célja az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

9–10. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban – csakúgy, mint eddig – a vizuális kultúra tantárgy az esztétikai, művészeti nevelés érdekében végzi fő tevékenységeit, azonban egyre nagyobb hangsúlyt kap a kritikai gondolkodás és problémamegoldó gondolkodás, illetve a szociális érzékenység fejlesztése. A felnőtté válás

folyamatában különösen fontos az önismeret, a reális önértékelés erősítése, amely kiváltképp a tantárgy sajátosságából eredő alkotótevékenységhez kapcsolódó, egyénre szabott feladatokon keresztül érhető el. Ugyanakkor egyrészt a fejlesztési cél tartalmaként választott társadalmi problémák vizsgálata, másrészt a tantárgy jellemző módszertanából következő munkamódszer (pl. gyakori csoportmunka), erősíti a szociális kompetenciát, az egymás iránt érzett felelősségvállalást.

A médiatudatosság fejlesztését különösen indokolja a kortárs társadalom igénye, amely a fiatalok médiahasználati szokásai miatt egyre fontosabb szerepet kap az adott iskolaszakaszban. E fejlesztés fontosságának hangsúlyozása különösen indokolt az adott tantárgyban, hisz az információs csatornák gazdagodása a szöveges információbefogadás mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, mivel az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés.

A fentiekből is következik, hogy e korosztályban kevéssé a kifejező szándékú rajzi, festészeti produktumok létrehozása a cél, mint inkább a tervezői gondolkodás fejlesztése, illetve a technikai médiumok felhasználásával létrehozható produktumok elkészítése, amely egyúttal hozzájárul a digitális kompetencia fejlesztéséhez. Ebben az iskolaszakaszban – csakúgy, mint az előzőben – a vizuális kultúra részterületei közül a „Vizuális kommunikációhoz” kapcsolódó fejlesztés kerül előtérbe, amely közvetlen kapcsolatban van a médiafogyasztás tudatosságának erősítésével, illetve a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület vizsgálatával a környezettudatos életforma jelentőségének megértése és elfogadása nyer fontosságot. Miután a tantárgy kultúráközvetítő szerepe erősödik, egyre lényegesebb a befogadó tevékenység jelenléte a tanórán, méghozzá más kapcsolódó tárgyakban szerzett ismeretek, tapasztalatok koherens felhasználásával.

Az alsóbb iskolaszakaszban (5–8. évfolyamon) a gyerekek már ismerkedtek a különböző kultúrák és korok vizuális művészeti megjelenéseivel, e szakaszban az ismeretek rendszerezése, szintézise, illetve az esetleges kronologikus megközelítésen túl egy problémaközpontú közvetítés ígér hatékonyságot.

A gimnázium 9–10. évfolyamán a tanuló felismeri, hogy a különböző vizuális művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrásai. Nyitott műalkotások befogadására, képes a vizuális események önálló feldolgozására, életkorának megfelelő szintű értelmezésére, ennek során a művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat azonosítására, többféle értelmezési kontextusban helyezésére. A tanuló képes állóképi, plasztikai, mozgóképi és intermediális karakterű megjelenítésre. Képes makettek, modellek konstruálására, belső terek különböző funkciókra történő önálló átrendezésére. Hajlandó kísérletezni új technikákkal, módszerekkel és anyagokkal. Képes a média által alkalmazott álló- és mozgóképi kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására. Nyitott és motivált az IKT nyújtotta lehetőségek kihasználásában. Képes arra, hogy saját munkáját tárgyilagosan értékelje, és szükség esetén

tanácsot, információt, támogatást kérjen. Együttműködik társaival, igényli és képes a feladatmegoldást segítő információk megosztására. Problémamegoldó tevékenységét egyre inkább a függetlenség, a kreativitás és az innováció jellemzi.

9. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Részletes fejlesztési célok és követelmények

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felhasználása az alkotómunka és a vizuális elemzés során. Önkifejezés alkalmazása az alkotó tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Megfigyelt és elképzelt téri helyzetek ábrázolása. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása. Hagyományos és új vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

- Művészeti élmények (pl. zene, mozgás) megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel). Tartalom, téma: hangszerek formájából kiinduló képalkotás, mintatervezés. A zene tartalmát kifejező jel, piktogram, embléma tervezése. - Művészeti alkotások és természeti formák kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, pl. stilizálás, jelalkotás, léptékváltás, nagyítás. Tartalom, témák: képalkotás és alkalmazott grafikai tervek készítése műalkotások és a látott formák részleteinek felhasználásával, pl. bélyeg tervezése, - Látvány megjelenítése egyénileg választott sajátos szándék (pl. kiemelés, figyelemirányítás) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek sajátos változtatásával (pl. sajátos nézőpont, aránytorzítás, formaredukció). Tartalom, témák: a tanulmányrajz részletének nagyításával képzett képalkotás. Felületalkotás: faktúravariációk készítése. - Különböző színekkel (pl. telített, derített, tört, hideg, meleg színek) hangulati hatás elérése a látvány kifejező megjelenítése érdekében (pl. feszültség, nyugalom). Tartalom, témák: színszótár készítése, a színek csoportosítása adott szempontok alapján, pl. kémiai eredetű festékszínek, tulajdonnevekről elnevezett színek stb. Szubjektív színek: egy adott személy tulajdonságainak kifejezése színekkel. Nonfiguratív én-kép festése. Pillanatnyi hangulat kifejezése kalligrafikus jelekkel.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi szöveg értelmezése. Szöveg és kép kapcsolata. <i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Transzformációk. Matematikai összefüggések (pl. aranymetszés). <i>Ének-zene:</i> zenei befogadó élmények. <i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett mediális hatások élményének feldolgozása. <i>Informatika:</i> számítógép felhasználói szintű alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, stilizálás, kiemelés, kontraszt, kompozíció, komplementer, színreflex, szín-, vonal-, formaritmus, kompozíció, konstruktív képépítés, automatikus írás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása. Különböző ábrázolási rendszerek felismerése, értékelése műalkotásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok, témák, illetve problémakörök önálló értelmezése, többféle szempont alapján. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek értelmezése összehasonlítással. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

– Tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. emberábrázolás, térábrázolás, mozgásábrázolás), legfontosabb változások lényegének kiemelése és összegzése a különböző művészettörténeti korszakokban. Tartalom: a sík-és térábrázolás jellemzői; ábrázolási konvenciók pl.: a jellemző nézetek törvénye, a hatalomnak megfelelő méretábrázolás; – Művészettörténeti korszakok (pl. őskor, ókor, korakeresztény, népvándorlás kora, romanika és gótika) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. Tartalom, téma: a műalkotások elemzése és értelmezése. A különböző kompozíciós megoldások jellemzői. Jellegzetes kompozíciós megoldások a festészetben és a szobrászatban. Leggyakoribb kompozíciós eszközök. – A perspektivikus, az axonometrikus és a vetületi ábrázolás jellemzőinek megfigyelése a műalkotásokon. Az ábrázolási rendszerek jellemzőinek ismerete, a szerkesztés elvei. Rekonstrukciós feladatok. A térbeliség kifejezésének módjai (vonallal, tónussal, színekkel).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílusirányzatok, stíluskorszakok irodalmi jellemzői, képzőművészeti párhuzamok. <i>Ének-zene:</i> Művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Látvány- és műelemzés, korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, kompozíció, képkivágás, képi és optikai helyzetviszonylat, kontraszt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megkülönböztetése és értelmezése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése. Vizuális közlés szöveggel és képpel különböző célok érdekében. Összetett vizuális kommunikációt szolgáló megjelenés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

– Összetettebb vizuális közlés megvalósítása kép és szöveg együttes, összefonódó használatával (pl. saját készítésű tárgyfotó stílusbeli átalakítása megfelelő szoftverhasználattal, majd a képhez – a tartalmat módosító – szöveg társítása, grafikai kivitelezése) elsősorban a jelentésmódosulások tudatosításának céljával. – Kreatív tervezés, kivitelezés szöveg és kép (egyenrangú) egymás mellé rendelésével (pl. művészkönyv egyes technika alkalmazásával és/vagy számítógép használatával, megadott témából kiindulva) a különféle jelentésrétegek új minőségének megvalósítása céljából. Tartalom, téma: a gótikus kódexek; betűstílusok; múzeumi katalógus tervezése adott témához.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció sajátosságai. Vizuális kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs-elv, tipográfia (betűméret és stílus, oldalrendezés, oldalpár, kép és szöveg, kompozíció, borító); anyag(szerűség), művészkönyv/art-book.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tömegkommunikációs eszközök	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása. A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete, csoportosítása, értelmezése. Vizuális reklámok értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

–A tömegkommunikáció egy jellegzetes, a képet a szöveggel együtt alkalmazó médiumának értelmezése kreatív gyakorlatot kötődően (pl. moziplakát, közérdekű üzenetet közvetítő plakát készítése internetről letöltött film, képek felhasználásával) az összetettebb vizuális közlés alkotó megvalósítása céljából. Tartalom, téma: a vizuális közlés formái; saját tervezésű tárgy reklámkampányának megtervezése (célközönség ismerete, csomagolás, embléma, szlogen, reklámplakát, forma-és szövegfeldolgozás, reklámfilm, kísérőzene). Görög istenek tevékenységét reklámozó plakát készítése (szimbólumok, attribútumok, felirat, színkontraszt, kompozíciós hangsúly)	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Tömegtájékoztatás. Kultúra és tömegkultúra, jelenségek a médiában. Virtuális valóság. Sztereotípiák, reprezentáció.. A reklám hatásmechanizmusa. Valóságábrázolás és hitelesség, valószerűség, virtuális valóság. A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. <i>Dráma és tánc:</i> Improvizáció. Jellemábrázolási technikák. <i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Médiaszövegek jellemzői. A személyközi kommunikáció. Különböző beszédműfajok kommunikációs technikái hétköznapi kommunikációs helyzetekben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közvetett kommunikáció, média, médium, nyomtatott és elektronikus sajtó, televízió, közszolgálati, kereskedelmi és közösségi televízió, internet, hírközlés, reklám, fotografikus kép, tapasztalati- és reprezentált valóság, asszociatív, párhuzamos és belső montázs, sztereotípiák, célközönség, valószerűség, hitelesség, plakát, műfajfilm.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tér-idő kifejezése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Tér-időbeni változások, folyamatok képi tagolásának pontos értelmezése és értelmezhető megjelenítése képsorozatokkal. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (különösképpen a mozgóképek) képalkotó módszereinek és műfajainak megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

–Megadott, vagy szabadon választott téma alapján komplex mű tervezése (pl. kép/"fotó"regény, story-board készítése) a legfőbb audiovizuális kifejezési eszközök tudatosítása céljából. A story-board és a képregény műfajának összehasonlítása. Tartalom, téma: képsorozatok az ókorban (a sumer uri zászló, a Traianus-oszlop. Az állóképek és a mozgókép hatásmechanizmusa. Kompozíciós megoldások, a kiemelés képi eszközei. – A „látvány-hang-mozgás” hármas egységének kreatív alkalmazása összetettebb (mediális) tartalmú kreatív gyakorlat kapcsán (pl. videoperformansz tervezése és kivitelezése megadott témából kiindulva), majd a produkció elemző-értékelő feldolgozása a szándék és a megvalósítás sikeressége szempontjából. Tartalom, témák: egy tanult műalkotásból kiinduló élőkép készítése, a kép történetének továbbgondolása (képfolytatás, rövidfilm stb). Szerepjáték: a képen látott állóképi mozdulatok folytatása és ábrázolása. Középkori bestiárium: animációs film készítése a lények mozgásáról (fotósorozat, hangok, zörejek, zenekíséret).	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. Fényviszonyok, mozgás, szerepjáték hatásmechanizmusa. <i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció, improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján. Performansz tervezése, kivitelezése. A színházművészet összművészeti sajátosságai, vizuális elemek alkalmazása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az idő- és térmegjelölések értelmezése. Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus; helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet; néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Story-board, forgatókönyv, beállítás, jelenet, a montázs(típusok) jelentősége, a narráció sémái és egyedi megoldásai, képregény, video/performansz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok pontos értelmezése és szóveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények megfogalmazása szövegben. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése adott szempontok alapján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
–Ember alkotta objektumok és azok jellemző környezetének elemző vizsgálata, értelmezése és összehasonlítása (pl. formai és/vagy színkapcsolódás, anyaghasználat szerint). –Szöveges eszközökkel leírt tárgy, épület vagy téri helyzet pontos megjelenítése vizuális eszközökkel, az adott környezet alapos, pontos megismerése érdekében. Pl. nagy termélységű, geometrikus elemekből álló szerkezet tervezése és festése a színperspektívát hangsúlyozó színekkel. –Tárgy- és épülettervezés a közvetlen környezet valós problémáira (pl. iskolai szelektív hulladékgyűjtő, iskolabútor) a műszaki jellegű ábrázolás legfontosabb sajátosságainak az alkalmazásával (pl. méretezés, vonalfajták, több nézet) szerkesztéssel és szabadkézi rajzban. –Belső terek, tárgyak átalakítása meghatározott célok (pl. közösségi terek intim részeinek kialakítása, hulladék kreatív újrahasznosítása) érdekében.		<i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tervezés, felmérés, tereprendezés, műszaki ábrázolás, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Funkció	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tervvázlatok készítése. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott célnak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Tárgy és funkció kapcsolatának átfogó értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

–Környezet tervezése, áttervezése más feladat ellátására (pl. munka – pihenés, hétköznapi – ünnepi) vagy több funkció betöltésére (pl. öltözködés és rejtőzködés, közlekedés és pihenés), illetve a tervek elkészítése makett vagy modell formájában. Tartalom, témák: axonometrikus vagy perspektivikus szerkesztéssel tervezett egyszerű bútor, épület vagy szobabelső. Ugyanannak a formának az ábrázolása különböző szemmagasságból. Az épület stílusához alkalmazkodó épületdíz tervezése, pl. kapukopogtató. Régi korok motívumainak megjelenése a mai divatban. – Funkcionális szempontokat kevésbé érvényesítő fiktív vagy elképzelt terek. Tartalom, témák: pl. labirintus, többértelmű tér, különböző nézetek egy látványon belül, lehetetlen alakzatok tervezése és makettezése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. <i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A színházművészet összművészeti sajátosságai. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> improvizáció, diákszínpad előadás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, funkcionalizmus, díszlet, makett, modell.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Azonosságok és különbségek célirányos megkülönböztetése az elemzésben. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával. Fontosabb építészettörténeti korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

–Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romanika, gótika) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb építészettörténeti példák alapján. Az összehasonlítás szempontjai: tér-és tömegalakítás, tartószerkezetek, térlefedés, építőanyagok, az építés technikája, épületdíszítés, kapcsolat a társművészetekkel, –A divat fogalmának (pl. öltözködés, viselkedésforma, zene, lakberendezés területén) elemző vizsgálata és értelmezése (pl. szubkultúrák viszonya a divathoz) a közvetlen környezetben tapasztalható példákon keresztül. Középkori oszlopok motívumaiból kiinduló díszlet vagy jelmez tervezése. –A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgykultúrájának (pl. öltözet, lakberendezési tárgyak) elemző vizsgálata példák alapján (pl. kézműves technikával készült egyedi tárgy; sorozatgyártásban készült tömegtárgy; ipari formatervezés eredményeként készült egyedi tárgy), a legfontosabb karakterjegyek alapján azok megkülönböztetése. Jellemzőes férfi és női öltözékek ókortól a gótikáig. Rangjelző színek és formák a viseletekben. A régészeti leletek tanulságai. –A műemlékek, vagy műemlék jellegű épületek helyzetének és esetleges hasznosításának vizsgálata a közvetlen környezetben. Tartalom, téma: a lakóhely közelében lévő műemléképület elemzése: történet, adatok, rajz, fénykép, a felújítás dokumentumai.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom. <i>Biológia-egészségtan; földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajztípus, alátámasztó és áthidaló elem, oszloprend, homlokzatosztás, megalitikus építészet, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, stíluskeveredés, divat, szubkultúra, design, funkcionalizmus

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, a részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistája az irányadó a műtípusok, művek, alkotók szemléltetésére. E listában kronológiai sorrendben találhatók a feldolgozásra ajánlott művek az őskortól napjainkig. A listában a képzőművészeti alkotásokon kívül jelentősebb, stílussteremtő tárgyak, tárgytípusok, fotók, népművészeti és Európán kívüli kultúrák műtárgyai és tárgyi emlékei is megtalálhatók. E listában szereplő tárgyakon és műtárgyakon kívül a szemléltetés anyagát tematikus módon is válogathatjuk.

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetében megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A részletes érettségi vizsgakövetelmény műlistájában ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. A tananyag tematikus szempontú megközelítése esetében a válogatás fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében ne csak művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti példák is bemutatásra kerüljenek, továbbá hogy adott esetben a magas művészet példáin kívül populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, illetve hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák is szemléltessék a tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

MŰTÁRGYLISTA

ŐSKOR

1. Stonehenge, bronzkor
2. Őskori lakóházak (pl. Çatal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.
3. Willendorfi Vénusz, felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Bécs, Naturhistorisches Museum)
4. Lauseli Vénusz (kő dombormű), felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Franciaország)
5. Szegvár-Tűzkövesi „Sarlós isten”, újkőkor - Tiszai kultúra, (Szentés, Koszta József Múzeum)
6. Szkíta aranyszarvas Zöldhalompusztáról, vaskor Kr. e. 400 k. (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum) (=MNM)
7. Őskori barlangfestmények (lascaux-i, altamirai), felső paleolitikum Kr. e. 15 000 k.

ÓKORI EGYIPTOM

8. Gizai piramisegyüttes - kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, Kr. e. 2600-2500 k.
9. Ámon-Ré-templom, középbirodalom, Kr. e. XVI-XII. sz. Karnak
10. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, Kr. e. 1300 k. Abu-Szimbel
11. Írnok (festett mészkő), óbirodalom, Kr. e. III. ée. (Párizs, Louvre)
12. Falusi bíró, óbirodalom, Kr. e. III. ée. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
13. Nofretete fejszobra, Kr. e. 1360 k. (Berlin, Staatliche Museen - Charlottenburg)
14. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, Kr. e. 1340 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
15. Echnaton fáraó családjával (kő dombormű), Aton kultusz, Kr. e. 1360 k. (Berlin, Staatliche Museen)
16. Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
17. Halastó, thébai sír (falfestmény), Kr. e. 1400 k. (London, British Museum)
18. „Fáraó vadászaton”, thébai (falfestmény), Kr. e. XIV. sz. (London, British Museum)
19. Tutenchamon arany halotti maszkja, Kr. e. 1340 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

20. Bútorok Tutanhamon sírletéből (pl. Tutanhamon fáraó trónusa), Kr. e. XIV. sz. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA

- 21. Zikkurat, Kr. e. 2000 e. Ur
- 22. Lamassu (kapuőrző démon), Kr. e. VIII. sz. (Berlin, Staatliche Museen)
- 23. Babiloni Istaar kapu, Kr. e. 570 k. (Berlin, Staatliche Museen)
- 24. Alabástrom női fej Urukból, Kr. e. 2800 k. (Bagdad, Irak Múzeum)
- 25. Bikafejes hárfa Urból, Kr. e. 2500 k. (Bagdad, Irak Múzeum)
- 26. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, Kr. e. 2120. (Párizs, Louvre)
- 27. Sumér ékírástás tábla (vagy pecsételőhenger), Kr. e. 2000 k. (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

- 28. Knósszoszi palota, Kr. e. XVI. sz. Kréta
- 29. Mükénei fellegvár (kül.: Oroszlános kapu), Kr. e. XIV-XIII. sz.
- 30. Parthenon - Pheidiasz, Kr. e. V. sz. Athén
- 31. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)
- 32. Athéni akropolisz, Kr. e. 447-434. - kül. Niké-templom, Erechteion
- 33. Zeus oltár, Kr. e. 180. (Berlin, Pergamon Múzeum)
- 34. Kurosz-szobor Athénből, Kr. e. 600 k. (New York, Metropolitan Museum)
- 35. Mürón: Diszkoszvető, Kr. e. 450 k. (Róma, Museo Vaticano)
- 36. Polükleitosz: Lándzsavívó, Kr. e. 450-440 k. (Nápoly, Museo Nazionale)
- 37. Praxitelész: Knidoszi Aphrodité, Kr. e. 350-340. (Róma, Museo Vaticano)
- 38. Delphoi kocsihajtó, Kr. e. 470 k. (Delphi Múzeum)
- 39. Szamothrakéi Niké, Kr. e. 200 k. (Párizs, Louvre)
- 40. (Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz): Laokoón Kr. e. II. sz. (Róma, Museo Vaticano)
- 41. Egy feketealakos vázákép (pl. Dionüszosz és bacchánsnők ábrázolással, Párizs, Bibliothèque Nationale)
- 42. Egy vörösalakos vázákép (pl. Orvietói kehelykratér Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
- 43. Pergamoni Héphaisteón padlómozaikja, Kr. e. 150 k. (Berlin, Staatliche Museen)

ETRUSZK, RÓMAI

- 44. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, Kr. e. 625. (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
- 45. Colosseum, 70-90. Róma
- 46. Pantheon, 118-128 k. Róma
- 47. Vettiusok háza, I. sz. Pompei
- 48. „Vesta-templom”, I. sz. Róma
- 49. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nimes)
- 50. Forum Romanum rekonstrukció
- 51. Traianus oszlopa, 110 k. Róma
- 52. Constantinus diadalé, 312-315 k. Róma
- 53. Augustus szobra, I. sz. Róma
- 54. Marcus Aurelius bronz lovasszobra, 170 k. (Róma, Museo Capitolino)
- 55. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
- 56. A Misztérium villa falfestmény (egy részlete), Kr. e. I. sz. 2/3.

KORAKERESZTÉNY

- 57. Santa Sabina, 422-432. Róma
- 58. San Apollinare in Classe és mozaikjai, VI. sz. Ravenna
- 59. Palotakápolna, 805. Aachen
- 60. Jó pásztor, mozaik, V. sz. Ravenna, Galla Placidia

61. Durrow-i Kódex, 7. sz. vagy a Kells-i kódex, VIII. sz. (Dublin, Trinity College)

NÉPVÁNDORLÁS KORA

62. Galgóc-i tarsolylemez, X. sz. (MNM)

63. Nagyszentmiklósi kincs, 800 k. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)

64. Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k. (Sankt Gallen, könyvtár)

65. Szarmata korongos fibula, III. sz. (MNM)

66. Germán sasfibula, VI. sz. (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)

67. Avar szíjvég (pl. klárafalvi - Szeged, Móra Ferenc Múzeum)

68. Fejedelmi szablya markolata (Attila kard) X. sz. (Bécs, Schatzkammer)

69. Honfoglaló magyarok öltözete, rekonstrukció (MNM)

BIZÁNC

70. Hagia Sophia, VI. sz. Konstantinápoly

71. San Vitale, 532-547. és mozaikjai, 574 k. Ravenna

72. Szófia Székesegyház, XI. sz. Kijev

73. Nikopeia Istenanya, X. sz. (Velence, San Marco)

74. Trónoló Istenanya, 1280 k. (Washington, National Gallery of Art)

75. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, 1430 k. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)

76. Szttaurotéka, X. sz. (Limburg, Székesegyházi Kincstár)

ROMANIKA

77. Maria Laach, bencés templom, XI-XIII. sz. (Koblenz mellett)

78. Pisai dóm, XI-XIII. sz.

79. Pontigny-i ciszterci templom, 1140-1170.

80. Szt. Mihály-templom, 1033. Hildesheim

81. Bencés apátsági templom, XIII. sz. Ják

82. Ciszterci templom, XIII. sz. eleje, Bélapátfalva

83. Csemeszkopácsi plébániatemplom, XIII. sz. 2/2

84. Szent István szarkofágja, XI. sz. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)

85. Háromkirályok dombormű, XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról

86. Maestas Domini, 1123 k. Clemente apszisából (Barcelona, Katalán Múzeum)

87. Koronázási palást, XI. sz. (MNM)

88. Bayeux-i kárpit, 1080 k. (Bayeux, Bibliothèque Municipale)

89. Magyar Szent Korona, XI-XIII. sz. (Parlament, Budapest)

90. Királyfej Kalocsáról, XIII. sz. (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)

91. Winchesteri biblia (H-iniciálé), 1150-1160. (Winchester, Cathedral Library)

GÓTIKA

92. Párizsi Notre Dame, 1163-1250.

93. Amiens-i székesegyház, 1236-(1389)

94. Chartres-i székesegyház, 1194-1220.

95. Ca d'Oro palota, XV. sz. Velence

96. Cambridge-i King's College Chapel 1446-1515.

97. Szent Vitus székesegyház, XIV. sz. Prága

98. Nyírbátori (ma) református templom, XV. sz. vége

99. Veleméri templom, XIV. sz.

100. Vajdahunyad vár, XV. sz. Vajdahunyad

101. Utolsó ítélet, XV. sz. 1/2. Kassa, Szent Erzsébet-templom északi kapuzata

102. Uta és Ekkehard szobra, 1250. Naumburg, dóm

103. Veit Stoss: Mária oltár, 1477-1483 k. Krakkó, Mária-templom

104. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, 1373. (Prága, Národni Galéri)

105. Chartres-i katedrális üvegablakai (pl. Mária halála), XIII. sz.

106. Cimabue: Trónoló Madonna, XIII. sz. vége (Firenze, Uffizi)
107. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, XIII. sz. vége (Assisi, San Francesco)
108. Simone Martini, Lippo Memmi: Angyali Üdvözlés, 1323. (Firenze, Uffizi)
109. Kolozsvári Tamás: Kálvária, 1427. (Esztergom, Keresztény Múzeum)
110. M. S. Mester: Selmezbányai oltárképei, 1508. kül. Mária és Erzsébet találkozása (MNG)
111. Lőcsei Pál: Lőcsei Szent Jakab-templom főoltára, 1508-1517.
112. Wilton diptichon, 1400 k. (London, National Gallery)
113. Avignoni Pietr, XV. sz. (Párizs, Louvre)
114. Limbourg fivérek: Május, Berry herceg óraskönyvéből, 1410 k. (Chantilly, Musée Condée)
115. Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2 (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)
116. Képes Krónika, 1360 k. (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár = OSZK)
117. Szent László fejerekljetartó, 1425 e. (Győr, Székesegyház)
118. Suki-kehely, XV. sz. közepe (Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár)
119. Az egyszarvú legendája, gobelinsorozat, (Párizs, Musée Cluny)
120. Szent László legenda, 1420-as é. (Kakaslomnic)
121. Muránói üvegtárgy (pl. Baldovierik esküvői edénye) XV. sz. (Murano, Üvegmúzeum)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK

393. Sziklarajzok Tasszilból (Kr. e. IV. ée.)
394. Nagy Zimbabve (XIV-XV. sz.) (Mozambik)
395. Táncmaszk Elefántcsontpartról
396. Összobor Indonéziából (NM)
397. Húsvét-szigeti kőszobrok (Polinézia)
398. Ausztráliai kéregfestmény (NM)
399. Vadkanmaszk fából (Melanézia) (NM)
400. Bábfigura (Wayang - Indonéziából) (NM)
401. „Nazca vonalak”, Kr. e. 200-Kr. u. 350. (Peru)
402. Machu Picchu, XVI. sz. (Peru)
403. A Nap piramisa, IV-IX. sz. (Teotihuacan)
404. Nagy Jaguár-templom (maja), 300-900. (Tikal)
405. Halotti maszk IV-V. sz. (Teotihuacan, Párizs, Musée de l'Homme)
406. A Nap Köve (azték naptár) XV. sz. (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
407. Totemoszlop Északnyugat-Amerikából (Drezda, Museum für Völkerkunde)
408. Puebló, 350-1300. Mesa Verde
409. Cordobai nagymecset (IX-X. sz.)
410. Kászim pasa dzsámija (1543-1546. Pécs)
411. Királyfürdő (1566-1587. Buda)
412. Gül Baba türbéje (Buda)
413. Kethüda-dzsámi, minaret (VIII. sz. Eger)
414. Ladik imaszőnyeg, 6 oszlopos (XVIII. sz. Budapest, Iparművészeti Múzeum)
415. Korán-lap (Arany Toll kalligráfiaja), (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)
416. Nagy Sztúpa (Kr. e. III-I. sz. Szancsi)
417. A 26. adzsantai barlangtemplom belseje (640 k.)
418. Radzsarani-templom (XI-XIII. sz. Bhuvanesvar, India)
419. Szúrja a Napisten, kőszéle (XIII. sz.)
420. Buddha Sákjamuni fej Gandharából (himalájai pala) (II-III. sz. Budapest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)
421. Siva Nataradzsza - Táncoló Siva (bronz) (XII-XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
422. Lótuszvirágot tartó bódhiszattva (falfestményrészlet) (az 1. számú adzsantai barlangtemplomból, 600-650 k.)
423. Rádzsput miniatúra (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)

- 424. Szteatitpecsételők az Indusvölgyi kultúrából (Új Delhi, National Museum)
- 425. Kínai Nagy Fal, Csin-dinasztia (Kr. e. VI-III. sz. 220-ig)
- 426. A „Tiltott város” - a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming- és Csing-korszak
- 427. Föld alatti folyosórendszer a kínai „cseréphadsereg”-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220-210. Lintong Hszian mellett
- 428. Temetkezési zászlókép selyem alapon (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang-kor Kr. e. 206-Kr. u. 8.) (Peking, Neue archaologische Funde in China)
- 429. Buddha és kísérői a Gyémánt szutrából (fametszet) (868.) (London, British Museum)
- 430. Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek (XVIII. sz.) (Budapest, IM)
- 431. Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka (VII. sz.) (Nara)
- 432. Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjéből a Sókintei nevű teaházzal (XVII. sz. e.) (Kioto)
- 433. Kamakurai Nagy Buddha-szobor (XIII. sz.)
- 434. Kacusika Hokusai: Déli szél és szép idő. A Fudzsijama harminchat képe sorozatból (1823-1829.) (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)
- 435. No-maszk (XVI. sz.) (Tokió, Nemzeti

10. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra

Heti óraszám: 1 óra

Részletes fejlesztési célok és követelmények

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A vizuális kifejezés eszközeinek felhasználása az alkotómunka és a vizuális elemzés során. Önkifejezés alkalmazása az alkotó tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Megfigyelt és elképzelt téri helyzetek ábrázolása. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása. Hagyományos és új vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

	– Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). Tartalom, téma: a zene és a képzőművészet kapcsolata. Dombormű készítése assemblage technikával. A környezetvédelmet hangsúlyozó fotókollázs, vagy drogellenes plakát készítése. – Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel). Tartalom, téma: Régi korok festményeinek átalakítása: a szereplők átöltöztetése napjaink viseletébe. Szürrealista tárgy készítése az eredeti rendeltetés megváltoztatásával. Kép a képben átalakítás: képrészletek felcserélése, képötvözés, műalkotások szereplőinek helyettesítése tárgyakkal. Montázs elven alapuló képmanipuláció. – Látvány megjelenítése egyénileg választott sajátos szándék (pl. kiemelés, figyelemirányítás) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek sajátos változtatásával (pl. sajátos nézőpont, aránytorzítás, formaredukció). Tartalom, téma: vonalas és tónusos formatanulmány készítése (pl. fakéreg), a tanulmányozott forma átalakítása (pl. megszemélyesítés, színmódosítás, mintaritmus). Szimbolikus formák. – Stílusirányzatok (pl. kubizmus, expresszionizmus, op-art) formai, technikai megoldásainak az adott célnak megfelelő (pl. érzelmek kifejezése nem figuratív megjelenítéssel, látható dolgok megjelenítésének leegyszerűsítése) alkalmazása saját, kifejező szándékú alkotásokban. Különböző színekkel (pl. telített, derített, tört, hideg, meleg színek) hangulati hatás elérése a látvány kifejező megjelenítése érdekében (pl. feszültség, nyugalom). Tartalom, téma: érzelmek, hangulatok, tulajdonságok kifejezése csak színekkel és faktúrával. Pl. az élet mulandóságára figyelmeztető vanitas-csendélet festése. Emberi tulajdonságokat vagy érzelmeket kifejező jelképes kapu tervezése. Egy forma kidolgozása expresszionizmusra jellemző torzításokkal és színhasználattal.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Irodalmi szöveg értelmezése. Szöveg és kép kapcsolata. <i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Transzformációk. Matematikai összefüggések (pl. aranymetszés). <i>Ének-zene:</i> zenei befogadó élmények. <i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett mediális hatások élményének feldolgozása. <i>Informatika:</i> számítógép felhasználói szintű alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, stilizálás, kiemelés, kontraszt, kompozíció, komplementer, színreflex, szín-, vonal-, formaritmus, kompozíció, konstruktív képépítés, automatikus írás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 10 óra
--	---	----------------------------

Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása. Különböző ábrázolási rendszerek felismerése, értékelése műalkotásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok, témák, illetve problémakörök önálló értelmezése, többféle szempont alapján. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek értelmezése összehasonlítással. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. A technikai képkalkítás – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete és értelmezése azok képzőművészeti kapcsolódásaival.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– Tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. emberábrázolás, térábrázolás, mozgásábrázolás, táj, csendélet), legfontosabb változások lényegének kiemelése és összegzése a különböző művészettörténeti korszakokban. Tartalom, téma: látvány utáni tanulmányrajzok, fázisrajzok, mozdulatvázlatok (kroki) készítése álló és ülő alakról. Kompozíciós megoldások a különböző művészeti stíluskorszakokban és stílusokban (pl. a fény szerepe a barokk festményeken, a perspektíva szerepe a főalak kiemelésében a reneszánsz festményeken). – Művészettörténeti korszakok (pl. reneszánsz és barokk, klasszicizmus és romantika) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. – A századforduló irányzatainak (pl. szecesszió, posztimpresszionizmus, impresszionizmus) és a 20. század legfontosabb avantgard irányzatainak (pl. kubizmus, expresszionizmus, dadaizmus, fauvizmus, futurizmus, szürrealizmus) összegzése, a hasonlóságok és a legfontosabb megkülönböztető jegyek kiemelésével. – Kortárs művészeti megoldások (pl. intermediális megjelenítés, eseményművészet) feldolgozása: gyűjtés, elemzés, értelmezés és az eredmények bemutatása adott vagy önállóan választott társadalmi probléma feldolgozása kapcsán (pl. kirekesztés, megkülönböztetés, környezetszennyezés, szegénység). – A fotóművészet. Digitális fotózás.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> korstílusok, irányzatok társadalmi és kulturális háttere. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> stílusirányzatok, stíluskorszakok irodalmi jellemzői, képzőművészeti párhuzamok. <i>Ének-zene:</i> Művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések (korszakok, stílusok kiemelkedő alkotók, műfajok). Zenei befogadói tapasztalatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Látvány- és műelemzés, korszak, korstílus, stílusirányzat, képzőművészeti műfaj, műtípus, avantgard, avantgard irányzatok, kortárs képzőművészet, kompozíció, képkivágás, képi és optikai helyzetviszonylat, kontraszt, digitális képfeldolgozás, intermediális műfaj, eseményművészet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 4 óra
--	--	---------------------------

Előzetes tudás	Nem vizuális természetű információk érzékletes, képi megfogalmazása. A vizuális kommunikáció különböző formáinak megkülönböztetése és értelmezése. A technikai képalkotás lehetőségeinek ismerete és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése. Vizuális közlés szöveggel és képpel különböző célok érdekében. Összetett vizuális kommunikációt szolgáló megjelenés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– Összetettebb vizuális közlés megvalósítása kép és szöveg együttes, összefonódó használatával (pl. saját készítésű fotó-önarckép stílusbeli átalakítása megfelelő szoftverhasználattal, majd a képhez – a tartalmat módosító – szöveg társítása, grafikai kivitelezése) elsősorban a jelentésmódosítások tudatosításának céljával. Tartalom, témák: portré átalakítása pop-art stílusban (tisztá színekre épülő színvariációk készítése). Képvers készítése a tartalom és a vizuális forma egységével. Betűkompozíciók. – Kreatív tervezés, kivitelezés szöveg és kép (egyenrangú) egymás mellé rendelésével (pl. művészkönyv vegyes technika alkalmazásával és/vagy számítógép használatával, megadott témából kiindulva) a különféle jelentésrétegek új minőségének megvalósítása céljából. Tartalom, témák: arculattervezés, névjegykártya, ex-libris tervezése (teljes név vagy monogram). A plakát jellemzői és különböző plakáttípusok. – Vizuális közlés szöveggel és képpel a médiaipar területéhez kapcsolódóan (pl. televíziós műsorrend írása különféle szempontok alapján, majd műsor-újságoldal tervezése, összeállítása képekkel kiegészítve, internet- és megfelelő szoftverhasználattal). A vizuális és szöveges üzenet külön-külön és együttes jelentésváltozásának megértése összetettebb kommunikációs szituációban. Tartalom, témák: tipográfiai tervezés szempontjai. Újságcímlap, vagy könyvborító tervezése.		<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a médiaipar működése, műsorgyártás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció sajátosságai. Vizuális kommunikáció. A számítógépes szövegvilág; az elektronikus tömegkommunikáció. <i>Informatika:</i> Információk és a közlési cél. A médiumok, közléstípusok tartalmi megbízhatósága, esztétikai értéke.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Montázs-elv, tipográfia (betűméret és stílus, oldalrendezés, oldalpár, kép és szöveg, kompozíció, borító); intermédia, anyag(szerűség), művészkönyv/art-book, műsorrend.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tömegkommunikációs eszközök	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása. A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete, csoportosítása, értelmezése. Vizuális reklámok értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

– A tömegművelődés alapulajdonágainak, hordozóinak (pl. újság, DVD), intézményeinek, csatornáinak és funkcióinak (pl. hírközlés, szórakoztatás, reklám) csoportosítása, elemzése rendszerező feladatok megoldásán keresztül. A filmművészet műfajai. Műfajok és műsortípusok a Tv-ben. –A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság viszonyának feltárása (pl. helyzetgyakorlatok segítségével, videokamerával rögzítve) a tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak elmélyültebb ismerete és megértése érdekében. –A tömegkommunikáció egy jellegzetes, a képet a szöveggel együtt alkalmazó médiumának értelmezése kreatív gyakorlatot kötődően (pl. moziplakát, közérdekű üzenetet közvetítő plakát készítése internetről letöltött film, képek felhasználásával) az összetettebb vizuális közlés alkotó megvalósítása céljából. –A tv-reklám és a videoklip sajátosságainak elemzése különféle szempontok alapján (pl. hangulateltetés, montázs, sztereotípa, eredeti megoldások, célközönség) a valóságosság, a hatásmechanizmus problémakörének felismerése, tudatosítása érdekében.	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Tömegtájékoztató. Médiaipar működése. Kultúra és tömegkultúra, jelenségek a médiában. Virtuális valóság. Sztereotípa, reprezentáció. Műfajfilm, szerzői film. A reklám hatásmechanizmusa. <i>Dráma és tánc:</i> Improvizáció. Jellemábrázolási technikák. <i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Médiaszövegek jellemzői. A személyközi kommunikáció. Különböző beszédműfajok kommunikációs technikái hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban. <i>Informatika:</i> A kommunikációs eszközök hatása a mindennapi életre és a társadalomra. Globális információs társadalom. A fogyasztói viselkedést befolyásoló tényezők.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közvetett kommunikáció, média, médium, nyomtatott és elektronikus sajtó, televízió, közszolgálati, kereskedelmi és közösségi televízió, internet, hírközlés, reklám, fotográfikus kép, tapasztalati- és reprezentált valóság, asszociatív, párhuzamos és belső montázs, sztereotípa, célközönség, valóságosság, hitelesség, plakát, műfajfilm.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Tér-idő kifejezése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Tér-időbeni változások, folyamatok képi tagolásának pontos értelmezése és értelmezhető megjelenítése képsorozatokkal. Mozgóképi kifejezőeszközök vizuális értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A technikai médiumok (különösképpen a mozgóképek) képalkotó módszereinek és műtípusainak megismerése. Komplex audiovizuális közlés tervezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

– Megadott vagy szabadon választott téma alapján komplex munka, mű tervezése (pl. kép/"fotó"regény, story-board készítése) a legfőbb audiovizuális kifejezési eszközök tudatosítása céljából. A story-board és a képregény műfajának összehasonlítása. □ Tartalom, téma: a mozgás és az idő megjelenítése állóképek sorozatával. Képsorozatok. Kronofotográfia. Szimultaneizmus. – A „látvány-hang-mozgás” hármas egységének kreatív alkalmazása összetettebb (mediális) tartalmú kreatív gyakorlat kapcsán (pl. videoperformansz tervezése és kivitelezése megadott témából kiindulva), majd a produkció elemző-értékelő feldolgozása a szándék és a megvalósítás sikeressége szempontjából. Tartalom: A mozgóképi közlésmód és a mozgókép kifejezőeszközei: plánok, filmtrükkök, képgyűjtés különböző plánokról. A figyelemirányítás filmes eszközei. A kép és a zene összhangja.	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az értelmezés legfontosabb eszközei. Fényviszonyok, mozgás, szerepjáték hatásmechanizmusa. <i>Dráma és tánc:</i> Mozgásos kommunikáció, improvizáció adott zene, téma vagy fogalom alapján. Performansz tervezése, kivitelezése. A színházművészet összművészeti sajátosságai, vizuális elemek alkalmazása. <i>Ének-zene:</i> a zene szerepe a médiában és a filmművészetben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az idő- és térmegjelölések értelmezése. Elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus; helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prolóógus, epilógus, késleltetés, jelenet; néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Story-board, forgatókönyv, beállítás, jelenet, a montázs(típusok) jelentősége, a narráció sémái és egyedi megoldásai, képregény, video/performansz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető téri helyzetek, színviszonyok pontos értelmezése és szöveges megfogalmazása. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Építészeti és térélmények megfogalmazása szövegben. Összehasonlítás során önállóan kialakított szempontok érvényesítése. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése adott szempontok alapján.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Ember alkotta objektumok (pl. épületek, építmények) és azok jellemző környezetének (pl. formai kapcsolódás – F. L. Wright: <i>Vizesésház</i>; Utzon: Operaház Sydney-ben; környezetbe olvadás, álcázás – camouflage jelenség) elemző vizsgálata, értelmezése és összehasonlítása (pl. formai és/vagy színcapcsolódás, anyaghasználat szerint). – Szöveges eszközökkel leírt tárgy, épület vagy téri helyzet pontos megjelenítése vizuális eszközökkel, az adott környezet alapos, pontos megismerése érdekében. – Belső terek, tárgyak átalakítása meghatározott célok (pl. közösségi terek intim részeinek kialakítása, hulladék kreatív újrahasznosítása) érdekében. (Ready-made-ek/kész tárgyak fotózása, és a tárgy elemzése műalkotásként.)	<i>Matematika:</i> Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás. Rendszeralkotás: elemek elrendezése adott szempontok szerint. <i>Biológia-egészségtan:</i> lakókörnyezet és természetes élőhelyek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, művelési sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tervezés, felmérés, térelrendezés, műszaki ábrázolás, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Funkció	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tervvázlatok készítése. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott célnak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során. Tárgy és funkció kapcsolatának átfogó értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

–Környezet tervezése, áttervezése más feladat ellátására (pl. munka – pihenés, hétköznapi – ünnepi) vagy több funkció betöltésére (pl. öltözködés és rejtőzködés, közlekedés és pihenés), illetve a tervek elkészítése makett vagy modell formájában. Tartalom, téma: városi közlekedésre alkalmas autó tervezése; a jövő autója. –Funkcionális szempontokat kevésbé érvényesítő fiktív vagy elképzelt terek (pl. adott színházi mű díszlete) tervezése és makettezése. Tartalom, téma: a történelem híres kapui és a népművészet kapui. Tervezés: egy színház főbejárati kapujának terve a színház karakterét kifejező szimbolikus formákkal. Egy választott régi stíluskorszakot jelképező „időkapu” tervezése. A székely kapuk motívumai (minták és feliratok).	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. <i>Dráma és tánc:</i> Produkciós munka. A színházművészet összművészeti sajátosságai. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> improvizáció, diákszínpad előadás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, funkcionalizmus, díszlet, makett, modell.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Azonosságok és különbségek célirányos megkülönböztetése az elemzésben. Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtés. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok megértése. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális környezet, tárgyak vizuális megfigyelése és a látvány értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek pontos összehasonlítása különböző szempontok alapján, a következtetések célirányos megfogalmazásával. Fontosabb építészettörténeti korszakok és irányzatok, lényegének megértése, megkülönböztetésük. Különböző korokból származó tárgyak megkülönböztetése különböző szempontok alapján. A múlt tárgyi emlékeinek értékelése, jelentőségének megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

–Az építészettörténet fontosabb korszakainak (pl. reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika) elemző vizsgálata, összehasonlítása és csoportosítása a legfontosabb építészettörténeti példák alapján. –A divat fogalmának (pl. öltözködés, viselkedésforma, zene, lakberendezés területén) elemző vizsgálata és értelmezése (pl. szubkultúrák viszonya a divathoz) a közvetlen környezetben tapasztalható példákon keresztül. Tartalom, téma: formák, fazonok, motívumok (gyűjtés az öltözködés történetéből); önarckép készítése régi korok öltözkébe bújva; –A hagyományos és a modern társadalmak tárgykészítésének, tárgykultúrájának (pl. öltözet, lakberendezési tárgyak) elemző vizsgálata példák alapján (pl. kézműves technikával készült egyedi tárgy; sorozatgyártásban készült tömegtárgy; ipari formatervezés eredményeként készült egyedi tárgy), a legfontosabb karakterjegyek alapján azok megkülönböztetése. Iparművészeti technikák alapvető ismerete: nemezelés, szövés, fonás, batikolás. Tárgykészítés egy választott technikával (pl. fonott karkötő, batikolt póló). – A környezetalakítás fenntarthatóságot szolgáló lehetőségek elemző vizsgálata és értelmezése konkrét példákon keresztül (pl. ökoház). Tartalom, téma: a jövő század korszerű lakóházának jellemzői (kutatómunka az interneten: új építőanyagok és épületszerkezetek, példák)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom. <i>Biológia-egészségtan; földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák: fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajztípus, alátámasztó és áthidaló elem, oszloprend, homlokzatosztás, megalitikus építészet, sírtípus, szent körzet és síregyüttes, egyházi építészet, palota, lakóház, stíluskeveredés, divat, szubkultúra, design, funkcionalizmus

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

RENESZÁNSZ

122. Santa Maria del Fiore, 1296-1436. Firenze
123. (Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze
124. (Benedetto) da Maiano - Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498-1508. Firenze
125. (Donato) Bramante: Tempietto 1502-1505 k. Róma (San Pietro in Montorio kolostor)
126. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, 1550 u. Vicenza mellett
127. (Antonio da Sangallo)-Michelangelo: Palazzo Farnese, 1514-1550. Róma
128. Egy Loire menti reneszánsz kastély (pl. Chenanceaux, Chambord vagy Blois)
129. Vaszilij Blazsennij székesegyház,, XVI. sz. Moszkva
130. Budai vár és királyi palota, XIV-XVI. sz. és XVIII. sz., XIX-XX. sz.
131. Visegrádi királyi palota, XIV-XV. sz.
132. Bakócz-kápolna, 1506-1507. Esztergom
133. Sárospataki vár, XVI-XVII. sz.
134. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), 1430-as é.
135. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, 1447-1453 k. (Padova)
136. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, 1480-as é. (Velence)
137. Michelangelo (Buonarrotti): Pietá, márvány, 1498. (Róma, San Pietro)
138. Michelangelo (Buonarrotti): Dávid, 1504. (Firenze, Accademia)
139. Michelangelo (Buonarrotti): Lorenzo Medici síremléke, 1525. (Firenze, San Lorenzo-templom sekrestyéje)
140. Donatello: Dávid, 1430-1435. (Firenze, Museo Nazionale)
141. Visegrádi Madonna, 1480 k. (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
142. Massaccio: Szentháromság, freskó, 1427 k. (Firenze, Santa Maria Novella)
143. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztről, 1437-1440. (Firenze, Museo San Marco)
144. Piero della Francesca: Krisztus ostromozása, 1470 k. (Urbino, Palazzo Ducale)
145. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, 1485 k. (Firenze, Uffizi)
146. (Carlo) Crivelli: Angyali üdvözlés, 1486. (London, National Gallery)
147. (Andrea) Mantegna: Pietá, 1506. (Milánó, Brera)
148. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, 1495-1497. (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektóriuma)
149. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, 1498. (London, National Gallery)
150. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, 1503-1505. (Párizs, Louvre)
151. Leonardo (da Vinci): Vázlatok az emberalak tanulmányozásához vagy más tanulmányrajz
152. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, 1507-1508. (Budapest, Szépművészeti Múzeum = SZM)
153. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, 1509-1510. (Vatikán, Stanza della Segnatura)
154. Michelangelo (Buonarrotti): Utolsó ítélet, freskó, 1537-1541. Vatikán, (Capella Sistina)
155. Giorgione: A Vihar, 1506 k. (Velence, Accademia)
156. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, 1538. (Firenze, Uffizi)
157. (Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543. (Bécs, Hofmuseum)
158. Nyírbátori stallum, 1511. (MNM)
159. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, 1433. (London, National Gallery)
160. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet (Párizs, Louvre)
161. (Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k. (Firenze, Uffizi)
162. (Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485. (Madrid, Prado)
163. (Albrecht) Dürer: Önarckép, 1498. (Madrid, Prado)
164. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, 1514. (Berlin, Staatliche Museen)
165. (Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515. (Colmar, Múzeum)
166. ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, 1533. (London, National Gallery)
167. Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
168. Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, 1567. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
169. El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, 1579 u. (SZM)
170. (Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége (Firenze, Uffizi)

BAROKK

171. Giacomo della Porta: Il Gesù homlokzata, XVI. sz. vége Róma
172. (Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, 1656-tól Róma
173. (Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, 1667. Róma
174. (Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, 1678 u.
175. Melki bencés apátság, 1702-től
176. Drezdai Zwinger, 1711-1722.
177. Győri karmelita templom, 1721-1729.
178. Esterházy-kastély, XVIII. sz. Fertőd

179. Santa Maria-templom, XVIII. sz. Mexikó
180. Fellner Jakab: Líceum 1764. Eger
181. (Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, 1647-1652. (Róma, S. Maria della Vittoria)
182. (Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735. (Pozsony, Szt. Márton plébániatemplom főoltára)
183. (Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, 1618. (München, Alte Pinakothek)
184. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli őrjárat), 1642. (Amsterdam, Rijksmuseum)
185. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt (rézkarc), 1662.
186. Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, 1665. (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
187. (Diego) Velazquez: Breda átadása, 1635-1636. (Madrid, Prado)
188. (Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, 1656-1657. (Madrid, Prado)
189. Vermeer van Delft: Festő és modellje, 1665-1670. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
190. (Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, 1660 k. (Róma, S. Maria del Popolo)
191. (Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2. (Rennes, Musée de Beaux Arts)
192. (Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsőülése, 1691-1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója
193. Mátyási Ádám: II. Rákóczi Ferenc, 1712. (MNG)
194. (Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würzburgi érseki palotából, 1753.
195. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, 1758. (Sümege, r. k. plébániatemplom)
196. (Franz) Sigmund: A négy fakultás, 1781. Eger, Líceum
197. Chippendale bútorok 1740-1780. (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékos háttámlával)

KLASSZICIZMUS

198. British Museum, 1823-1844. London
199. Péchy Mihály: Nagytemplom 1805-1821. Debrecen
200. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, 1837-1847. Budapest
201. Hild József: Főszékesegyház, 1839-1856. Esztergom
202. (Antonio) Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, 1789-1805. (Bécs, Augustinerkirche)
203. Ferenczy István: A szepmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), 1820-1822. (MNG)
204. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, 1784. (Párizs, Louvre)
205. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odaliszka, 1814. (Párizs, Louvre)
206. Id. Markó Károly: Visegrád, 1828. (MNG)
207. Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejéről (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)
208. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözőasztal XVIII. sz. vége, Budapest, Iparművészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS

209. Parlament, 1840-1865. London
210. Kristálypalota 1851. - Londoni világkiállítás fotója
211. Operaház, 1860-1875. Párizs
212. (Alexander) Eiffel: Eiffel-torony, 1889. Párizs
213. Feszl Frigyes: Vigadó, 1859-1865. Budapest
214. Ybl Miklós: Operaház, 1875-1884. Budapest
215. Steindl Imre: Országház, 1885-1894. Budapest
216. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás-templom), XIII-XV. sz. - 1874-1896. Schulek Frigyes - restaurálás
217. (Francois) Rude: Marseillaise, 1836. Párizs
218. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, 1870. (MNG)
219. (Francisco) Goya: 1808. május 3. 1814. (Madrid, Prado)
220. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, 1818 k. (Hamburg, Kunsthalle)
221. (Théodore) Géricault: A Medúza tutajja, 1818-1819. (Párizs, Louvre)
222. (William) Blake: A teremtő, 1826. (Manchester, Whitworth Gallery)
223. (Eugène) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, 1831. (Párizs, Louvre)
224. (William) Turner: Gőzhajó a hóvihárban, 1842. (London, Tate Gallery)
225. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérőben, 1848. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
226. (Gustave) Courbet: Bonjour Monsieur Courbet, 1854. (Montpellier, Musée Fabre)
227. (Jean-François) Millet: Kalászszedők, 1857. (Párizs, Louvre)
228. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, 1873. (Szentpétervár, Russzki Muzej)
229. Borsos József: Nemzetőr, 1848. (MNG)
230. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, 1859. (MNG)
231. Székely Bertalan: Egri nők, 1867. (MNG)
232. Munkácsy Mihály: Tépécsinálók, 1871. (MNG)
233. Szinyei Merse Pál: Majális, 1873. (MNG)
234. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, 1874. (MNG)
235. Paál László: Út a fontenebleau-i erdőben, 1876. (MNG)

236. Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídvatás”-hoz, 1877 u. (MNG)
 237. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, 1896. (MNG)
 238. Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883-1884. (Budapest, Operaház mennyezetképe)

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS

239. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, 1863. (Párizs, Louvre)
 240. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakműtermében fest (A bárka), 1874. (München, Neue Pinakothek)
 241. (Claude) Monet: A felkelő nap impressziója, 1872. (Párizs, Louvre)
 242. (Edgar) Degas: Balettiskola, 1874. (Párizs, Louvre)
 243. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, 1876. (New York, J. H. Whitney Gyűjtemény)
 244. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, 1884-1886.
 245. (Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885-1887. (London, Courtauld Institute)
 246. (Paul) Cézanne: Csenedlet korsóval és gyümölcsökkel, 1887-1895. (Oslo, Nationalgalerie)
 247. (Vincent) van Gogh: Önarckép, 1890. (Párizs, Jeu de Paume)
 248. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), 1890. (Otterlo, Kröller-Müller Gyűjtemény)
 249. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők) 1892. (Drezda, Gemaldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECCESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS

250. (William) Morris-(Philip) Webb: Vörös ház, 1859. London
 251. (Antonio) Gaudi: Sagrada Familia, 1884-től Barcelona
 252. (Victor) Horta: Tassel-ház, 1892-1893. Brüsszel
 253. (Charles Rennie) Mackintosh: Glasgow-i Művészeti Iskola, 1898 k.
 254. (Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898-1899. Bécs
 255. Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, 1899-1902. Budapest
 256. Schickedanz Albert: Szépművészeti Múzeum, 1899-1906. Budapest
 257. Kós Károly-Zrumecky Dezső: Madárház, 1908-1909. Budapesti Állatkert
 258. Medgyaszay István: rákosmulyadi r. k. templom, 1910.
 259. (Auguste) Rodin: A csók, 1894. Párizs, Rodin Múzeum
 260. Fadrusz János: Mátyás király emlékmű, 1895-1902. Kolozsvár
 261. Mednyánszky László: Csavargófej, 1908-1910. (MNG)
 262. (Edward) Burne-Jones: A rémféj, 1887. (Stuttgart, Staatsgalerie)
 263. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, 1895. (SZM)
 264. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril (litográfia), 1893. (Albi, Musée d'Albi)
 265. (Gustav) Klimt: Judith, 1901. (Bécs, Österreichische Galerie)
 266. (Edvard) Munch: Sikoly, 1893.
 267. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arcképe szemből), 1918. (Bern, mgt.)
 268. Rippl-Rónai József: Kalitkás nő, 1892. (MNG)
 269. Ferenczy Károly: Madárdal, 1893. (MNG)
 270. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, 1904. (MNG)
 271. Csontváry Kosztka Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, 1907. (MNG)
 272. Csontváry Kosztka Tivadar: Taormina, (MNG)
 273. Csók István: A keresztapa reggelije, 1932. (MNG)
 274. Rippl-Rónai József-Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üvegablaka, 1912. Budapest
 275. Thonet bútorok, 1851-től (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860 vagy Thonet kerek ülésű standard széke, 1859. évi típus)
 276. Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-ből)
 277. A pécsi Zsolnay gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSŐ FELE

278. (Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899-1904. Chichago
 279. (Peter) Behrens: Hoechst festékgár, 1920-1925. Berlin
 280. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, 1925-1926. Dessau
 281. (Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht
 282. (Frank Lloyd) Wright: Vizesesház, 1936. Bear Run (Pennsylvania)
 283. Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest
 284. Molnár Farkas: Társasház, 1936. Budapest
 285. (Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906. (Párizs, Musée National d'Art Moderne)
 286. (Henri) Matisse: A vörös desszert, 1908. (Szentpétervár, Ermitázs)
 287. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, 1907. (New York, Museum of Modern Art)
 288. (Pablo) Picasso: Guernica, 1937. (Barcelona)
 289. (Georges) Braque: A portugál nő, 1911. (Basel, Kunstmuseum)
 290. (Jean) Gris: Kávéházi csomag, kollázs, 1914. (Ulm, Museum)
 291. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, 1913. (New York, Museum of Modern Art)

292. (Marcel) Duchamp: Lépcsőn lemenő akt, 1912. (Philadelphia, Museum of Modern Art)
293. (Marcel) Duchamp: Forrás, 1917. (elveszett)
294. (Franz) Marc: A kék ló, 1911. (München, Lenbachhaus)
295. (Constantin) Brancusi: Alvó Múzsza, 1916. (Párizs, Musée d'Art Moderne)
296. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, 1925. (Párizs, Nina Kandinszkij Gyűjtemény)
297. (Paul) Klee: Őszi hely, akvarell, 1921. (magántulajdon)
298. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, 1914. (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
299. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, 1918. (Zürich, Max Bill Gyűjtemény)
300. (Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933.
301. (Marc) Chagall: Az én kis falum, 1911. (New York, Museum of Modern Art)
302. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, 1928-1929. (New York, mggy.)
303. (Méret) Oppenheim: Prémes csésze, 1936. (New York, Museum of Modern Art)
304. (Salvador) Dali: A polgárháború előérzete, 1936. (Philadelphia Museum of Art)
305. Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt, 1916. (Budapest, MNG)
306. Kassák Lajos: Képarchitektúra, fametszet, 1922. (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
307. Moholy-Nagy László: Fényrekvizitum, 1922-1930. (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
308. Szőnyi István: Zebegényi temetés, 1928. (Zebegény, Szőnyi Múzeum)
309. Bernáth Aurél: Tél, 1929. (mgt.)
310. Derkovits Gyula: Viharban, 1931. (mgt.)
311. Medgyessy Ferenc: Anya, 1932. (MNG)
312. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, 1940. (MNG)
313. Egrý József: Napfelkelte, 1940. (MNG)
314. Bauhaus-ban tervezett tárgy (pl. Brauer Marcel: „funkcionalista” szék 1922 vagy csőszék 1926)

XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE

315. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, 1955.
316. (Alvar) Aalto: Községháza, 1949-1953. Säynätsalo
317. (Pier Luigi) Nervi: Sportcsarnok, 1956-1957. Róma
318. (Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, 1946-1958. New York
319. (Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, 1964. Tokio
320. (Renzo) Piano - (Richard) Rogers: Pompidou központ, 1971-1977. Párizs
321. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, 1980-1982. Bécs
322. Makovecz Imre: A Művelődés Háza, 1976-1982. Sárospatak
323. (Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949-1950. (Zürich, Krähenbühl Gyűjtemény)
324. (Alberto) Giacometti: Az erdő (bronz), 1950. (Duisburg, Wilhelm Lehmbruck Gyűjtemény)
325. (Henry) Moore: Kétrészes fekvő alak (bronz), 1959. (művész tulajdona)
326. (Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960-1961. (Budapest, Ludwig Múzeum-Kortárs Művészeti Múzeum = Ludwig)
327. (Joan) Miro: A hold fala, kerámia, 1960. (Párizs, UNESCO Palota kertje)
328. Somogyi József: Martinász, 1953. (Dunaújváros)
329. Borsos Miklós: Madár tojással, 1968.
330. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-ből, 1967-1968. (mgt.)
331. Schaár Erzsébet: Az utca, 1974. (székesfehérvári kiállítás)
332. Varga Imre: Radnóti, 1969. (Mohács)
333. (Jackson) Pollock: No 14. 1948. (Westport, Connecticut, mggy.)
334. (Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka-Illinois, mggy.)
335. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. 1953. (New York, mgt.)
336. (Jasper) Johns: Zászló narancsmezőben, 1957. (Köln, Wallraf Richart Museum)
337. (Roy) Liechtenstein: Tzing, 1962. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
338. (Andy) Warhol: Elvis, 1964. (Toronto, Art Gallery of Ontario)
339. (Rober) Rauschenberg: Turkey, 1965. (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
340. Kepes György: Programozott fényjátékterv a bostoni kikötő számára, 1965-1967
341. (Victor) Vasarely egy op-art műve
342. (Nam June) Paik: Integrálgongora, 1958-1963. (Bécs, Museum Moderner Kunst)
343. (Frank) Stella: Lake City, 1960-1961. (Düsseldorf, Kunstmuseum)
344. (Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)
345. (Joseph) Kosuth: Egy és három szék, 1965.
346. (Joseph) Beuys: Főáram, 1967. Damsadt (akció fotódokumentáció)
347. Szentjóby Tamás: Hülő víz, 1965. (mggy.)
348. Keserü Ilona: Forma, 1969. (mgt.)
349. Kondor Béla: Rajz, 1969. (Győr, Kolozsváry gyűjtemény)
350. Lakner László: Mosoly, 1969. (Budapest, Kiscelli Múzeum)
351. Pauer Gyula: Pszeudo, 1970. (mgt.)
352. Christo: Völgyzáró függöny, 1970-1972. (Colorado)

353. Haraszty István: Kalitka, 1973. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
354. (Claes) Oldenburg: Ruhacsiptető, acél, 1974. (USA, mggy.)
355. Erdély Miklós: Hűség, 1979.
356. (Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979.
357. Ujházi Péter: Cirkusz, 1980. (Budapest, Ludwig)
358. Bak Imre: Ismert történet II., 1984. vagy Tao 1993. (Budapest, Ludwig)
359. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, 1985. (Budapest, Ludwig)
360. cf. Zámbo István: Új magyar népművészet II. 1987. (Budapest, Ludwig)
361. Mauer Dóra: Hommage à Joseph Hoffmann, 1990. (Budapest, Ludwig)
362. (Barbara) Kruger: A tested csatatér, 1989.
363. Fehér László: Kútbanéző, 1989. (Budapest, Ludwig)
364. (Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.
365. Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996.
366. Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy, 1996.

FOTÓ

367. (Eadward) Muybridge: Lovas fotók (1888 k.)
368. Moholy-Nagy László: Önarckép, (1922)
369. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nő (1923)
370. (Man) Ray: Casati grófnő (1928)
371. Munkácsi Márton: Gyerekek (1928)
372. (Edward) Weston: Káposztalevél (1931)
373. (Andre) Kertész: Torzulás (sorozat), (1933)
374. (Henri) Cartier-Bresson: Vasárnap a Marne partján (1938)
375. (Robert) Capa: Kollaboránsnő Chartres-ből, (1944)
376. (Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár (1966)
377. (Richard) Avedon: Apám (1969 u.)
378. Escher Károly: Szénhordás

MAGYAR NÉPMŰVÉSZET

379. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ból)
380. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ból)
381. Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókő, Göcsej)
382. Ácsolt láda Nógrád megyéből, Budapest, Néprajzi Múzeum (= NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
383. Festett láda Komárom, Csongrád vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
384. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
385. Egy sárközi, egy somogyi és egy baranyai szőttes (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendő) (pl. a NM anyagából)
386. „Táblás”, vörös-fekete gyapjú szőttes Sóváradról (Románia) (Budapest, NM)
387. „Ábrahám”, hímzett párnavég Csík megyéből (Románia) (NM)
388. Cifraszűr Békés vagy Hajdú megyéből (pl. a NM anyagából)
389. Női ködmön Somogy, Békés vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
390. Egy csákvári cserépedény (kásástál, nagytál vagy korsó)
391. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butéla vagy butykos) Hódmezővásárhelyről vagy Tiszafüredről
392. Miskakancsó Mezőcsátból (1848.) (NM) vagy Miskakancsó Mezőtúrról (NM)

A fejlesztés várt eredményei a 9–10. évfolyamos ciklus végén

- Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló kiválasztása.
- A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek önálló alkalmazása az alkotótevékenység és a vizuális jelenségek elemzése, értelmezése során.
- Bonyolultabb kompozíciós alapelvek tudatos használata különböző célok érdekében.
- Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének szándéknak megfelelő pontos értelmezése, és egyszerű mozgóképi közlések elkészítése.
- Alapvetően közlő funkcióban lévő képi, vagy képi és szöveges megjelenések árnyalt értelmezése.
- Médiatudatos gondolkodás a tömegkommunikációs eszközök és formák rendszerező feldolgozása.
- A tervezett, alakított környezet forma és funkció összefüggéseinek felismerése, ennek figyelembe vételével egyszerű tervezés és makettezés.
- Tanult technikák célnak megfelelő, tudatos alkalmazása alkotótevékenységekben.
- Társművészeti kapcsolatok árnyalt értelmezése.
- Kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok rendszerező ismerete és a meghatározó alkotók műveinek felismerése.
- Az építészet alapvető elrendezési és szerkezeti alapelveinek, illetve stílust meghatározó vonásainak felismerése.
- Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése összehasonlítása, műelemző módszerek alkalmazásával.
- Adott vizuális problémákkal kapcsolatban önálló kérdések megfogalmazása.
- A kreatív problémamegoldás lépéseinek alkalmazása
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

A középszintű érettségi vizsga írásbeli és gyakorlati vizsgarészből áll. A Rajz és vizuális kultúra projekttemái évente kerülnek meghatározásra központilag.